

חלקי בעמלי

חג הפסח / י"ב ניסן תשפ"ב / 13.04.2022

פסח
כשר
ושמח!

הדפס
וקח
הביתה
לשבת

דבר העורך

לפני מעט יותר משנה קרא לי הרה"ג ברוך צבי גרינבוים והציב אותי כאן, בעמדת העריכה של העלון החשוב הזה. כבר אז, בפגישתנו הראשונה, שטח בפניי הרב את משנתו - יש מלא מלא יהודים טובים שם בחוץ, בוגרי ישיבות שהשתלבו בשוק התעסוקה, וחסר להם קהילה. חסר להם חיבור לרב. חסר להם שטייגען יומי. חסר להם מגיד שיעור טוב או חברותא לטעמם. אנחנו נעזור להם. בכנות, הייתי קצת סקפטי, נכון שהרב גרינבוים כבר 'הרים' חלום או שניים בחייו, ועדיין, איך עלון תורני - חביב ומוצלח ככל שיהיה - יכול לסייע לקמפיין מורכב כל כך? אבל (וכפי שהתברר לי בהמשך, איני היחיד...) לרב גרינבוים לא אומרים לא... שנה חלפה, ובשבוע שעבר זכיתי להשתתף בכנס מדהים, שלוששים איש נקבצו מכל רחבי הארץ, כולם רכזים קהילתיים של 'חלקי בקהילתי', חלקם כבר בשלבים מתקדמים, אחרים זה עתה יצאו לדרך. כולם עם אש בעיניים, יזמים לכל דבר, ידיהם עמוסות עבודה ובפיהם שאלות (וגם רעיונות) לרוב. עבור רוב בוגרי הישיבות העמלים לפרנסתם, פסח הוא זמן של מנוחה, סוג של סטופ בחיים. בזמן כזה, אנחנו יכולים לעשות לעצמנו חשבון - איפה וכיצד אנחנו יכולים גם לקחת חלק בפרויקט הגדול הזה. איך אנחנו יכולים להשתתף, לתמוך, לעזור, לקדם, להוביל.

חג כשר ושמח
שלכם
אבי גרינצייג

הרה"ג ברוך צבי גרינבוים שליט"א

להרגיש!

'חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים'. איך באמת מרגישים את זה, בתוך ים של דאגות ושעבודים משתנים, וכי זה רק "כאילו"?

שחקנים גדולים מצטיינים בכך שבהצגה הם נכנסים לגמרי לסיפור. בשביל זה סידרו חז"ל לליל פסח סדר מלא המחשות, כדי שנכנס לגמרי לסיפור. הלילה הוא ליל חידוש האמונה, ואמונה חייבים להרגיש.

אז אנא, אל "תגידו" את ההגדה. "תרגישו" אותה!

כשילד ישאל מה נשתנה, לא 'נענה' לו, אלא 'נרגיש' לו. במרוור, ביין, במצה, בהסיבה ובהלל - נרגיש. כי מה שנשאר לילד שלנו בסופו של דבר הן ההרגשות והתחושות שאנו מעבירים לו, יותר מהידיעות השכליות היבשות שאנו מלמדים אותו, וככל שנרגיש לו את נועם ה' ומצוותיו והוא יראה עלינו עד כמה 'אשרינו מה טוב חלקנו', כך גם הוא ירצה להכניס את החוויה הרוחנית הזו אליו יותר ויותר.

"אחד מי יודע? אחד אני (!) יודע", וככל שרמת ה'אני יודע' של האב גדולה, והוא מרגיש את ה'אחד היודע' בכל ליבו - כך תהיה רמת ה'אני יודע' של הבן...

'כי חולת אהבה אני'

היהודי מעיד על עצמו במגילת 'שיר השירים' שנקראת בחג, שמצבו מוגדר כ"חולת אהבה" כלפי ה'. מה הם התסמינים של המחלה הזו ומהי תרופתה?

יהודי חש בתוכו געגועים וכיסופים בלתי פוסקים לחיבור רוחני אל הטוב האלוהי. כשתשוקות אלו אינן מתמלאות, בכל פינה בחיים מורגש חסר בלתי מוסבר, חוסר שלווה וסיפוק אישי מהחיים. רק 'טיפול אמונה' יכולים לרפא ולמלא את החלל.

המצה - לפי הזוהר - היא 'לחם מרפא' לחולי אהבה, ואם נחשוב שהיא לחם מיוחד שנאפה בציווי אלוהי, וננסה להרגיש - אז נשבע אמונה ונתרפא.

יהי חלקי עמהם

נכנסים בשאלה

סיפור יציאת מצרים צריך להיות בצורת 'שאלה ותשובה', עד כדי כך שאם אין לאדם בן ששואל, עליו 'לשואל את עצמו'. מדוע? שאלה נוספת: האם שאלה שהתשובה ידועה עליה מראש נקראת שאלה? לכאורה, היא לכל היותר הצגה של שאלה, האומנם יש 'לומר' או לשורר ולדקלם את נוסח 'מה נשתנה', או שצריך באמת לשאול משהו שמציק?

לכל יהודי חושב יש שאלות, ואם הוא 'אינו יודע לשאול' מצבו עגום. ליל הסדר הוא לילה המסוגל לסדר ליהודי את ה'ראש השואל' וללמד אותו אמונה חדשה.

רק אחרי ששואלים: אחד מי יודע? ומחפשים באמת את ה'אחד היודע' - אפשר להשיג: "אחד אני יודע!" תשאל, תראה שאכפת לך, יענו לך!

בליל הסדר אין עניין בדווקא לדקלם את השאלות הכתובות בהגדה. בלילה הזה יש לאסוף את השאלות באמונה שמקוננות אצלנו - בראש ובלב, ולשואל אותן מעומק הלב.

לשואל את מי? כמו שכל בן שואל את אביו, כך גם אנו, בניו של ה', יכולים לשאול אותו הלילה בענווה וממעמקי הלב, שאלות וכאבים שמציקים לנו, עד שהוא 'ענה', וימלא את הלב בטעם רוחני חדש ובהארה של אמונה. 'תשובה' מה' אין משמעותה בדווקא הסבר מדויק על כל מה שקורה סביבנו, 'כי לא מחשבותיכם מחשבותי' - הצור תמים פועלו, אלא היא 'תשובה' של מילוי הלב באמונה חדשה ובביטחון - שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד.

עם ישראל בנים הם לה; בנים אתם לה' אלוהיכם. ובליל הסדר - שואלים הבנים את האבות את כל מה שמציק להם בענייני אמונה, והאבות עונים!

גם אנו - בניו של אלוהים - יכולים לשאול את אבינו שבשמיים בלילה הזה: עד מתי?

נשפוך את הלב ונצעק אל ה', ומסוגל הוא ליל הסדר עמוס המצוות ובראשן המצה - לחם האמונה - למלא את הלב בתשובות מרגיעות של אמונה בה', אמונה בגאולה ואמונה בעצמינו. בהיותנו בניו אהוביו של ה' שימהר לגאול אותנו.

לקבלת העלון במייל: b0548407520@gmail.com < קיבלת תועלת? מעוניין לזכות את הרבים? הדפס והנח בבית הנספת ותבוא עליך ברכה!

נפשי בשאלתי

הרב משה שמעון אופן | עמוד 5

עץ-יש אם אין

הרב יעקב פרבשטיין | עמוד 3

הלכות חג פסח

הרב אפרים קרלינסקי | עמוד 2

קהילות היסטוריות

מזרח אירופה בעבר הרחוק / עמוד 4

לילה של חוויה

הרב דן טיומקין | עמוד 7

יחידה אחת

הרה"ג יעקב בוצ'קובסקי | עמוד 6

הלכות חול המועד

שאלה: בימי חול המועד יש לנו הרבה זמן פנוי, ורצית לדעת אם מותר לי לצאת ל'שופינג' בקניון. הדברים שאקנה לא ממש נצרכים לי לחג, אבל חבל לי על הזמן שיתבזבז וחשבתי שאפשר להחשיב את הזמן האבוד כ'דבר האבד'. כמו כן, יש בימי חול המועד מבצעים מיוחדים לחג, שבדרך כלל לא חוזרים על עצמם, האם מבצעים מסוג זה נחשבים ל'דבר האבד'?

תשובה: קניה שלא נצרכת לימי חול המועד אסורה, ככל מלאכה שאסורה כשהיא נעשית שלא לצורך המועד. והגם שבהלכה יש אופנים שבהם מותר לקנות ולמכור שלא לצורך המועד, מכל מקום במציאות היום שכל קניה כרוכה גם במלאכות דאורייתא, הדבר אסור, ולכן אין היתר לעשות 'שופינג' ולערוך קניות לדברים שאינם נצרכים לחג. ופשוט הדבר ש'זמן אבוד' לא נחשב כלל ל'דבר האבד' [שמתיר לעשות מלאכות גם אם אינם נצרכות למועד], משום שאם כן נוכל להתיר את כל העבודות והמלאכות בחול המועד בזמן שאדם פנוי, משום שחוסך על ידי זה מהזמן של אחרי המועד.

בנוגע לקניות במבצעים יש להבחין בין כמה אופנים. אם המבצעים עדיין יהיו בתוקף גם אחרי החג, אין היתר לקנות את המוצרים בחג, וכפי שביארנו בתחילת התשובה. אם המבצעים יסתיימו בחג ולא יוכל להשיג את המחיר הזול אחרי החג, יש להבחין בין מוצרי צריכה שאותם הוא ממילא מתכנן לקנות, ועל ידי קנייתו בחג במבצע יוצא שהוא חוסך בפועל מסכום הקניה, שבזה יש להקל ולקנות בחול המועד הגם שאינו נצרך לו לחג. אולם אם מדובר בקניית חפצים שאינם ממש נצרכים לו ולולי המבצע הוא לא היה קונה אותם, ורוצה לקנות אותם כעת רק משום שהם במבצע, יש מקום להחמיר ולהימנע מקניה זו.

שאלה: אני מנהל חנות בגדים לבגדי גברים. האם מותר לי לפתוח את החנות בימי חול המועד בצורה רגילה?

תשובה: בפתחת חנויות יש שתי הגבלות. ראשית, מכיוון שמלאכה שנעשית שלא לצורך המועד אסורה, אסור למכור בחנות לאנשים שקונים בגדים שאינם נצרכים להם לחג. בנוסף לכך, גם כאשר מוכרים לאנשים שקונים לצורך המועד ועצם המכירה מותרת, יש הלכה מיוחדת שמותר לפתוח את החנות רק בצנעה ולא בפרהסיא, למשל, לסגור את התריס בכניסה לחנות עד החצי, או לנעול דלת אחת מהכניסות לחנות וכדומה, והלכה זו לא ידועה די הצורך. ההלכה הזו היא הלכה המוטלת על בעל החנות, ולכן מי שנצרך לחפץ כלשהו בחג, מותר לו ללכת לקנות אותו גם בחנות שפותחת את שעריה כרגיל.

הלכות החג

שאלה: בשנה זו שיום טוב ראשון של פסח יוצא בשבת, האם ישנם הבדלים ושינויים בנוגע להיערכות לקראת החג?

ליל החוויות היהודי

הרב ברוך לב

זה לסעודת החג בבוקר. החג לא מסתיים בליל הסדר, אבל ההזדמנות שלכם לעניין את הילדים דווקא כן תעבור מהר...

4. כדאי מאוד לשתף את הילדים בעריכת הסדר. אפשר לתת לילדים לקרוא בקול קטע קל מההגדה, או להכין יחד איתם רעיון קצר המובן להם, שיאמרו אותו לקול (תשואות המבוגרים) ועל הדרך, יעשו לכם נחת שלא תשכחו...). אפשר גם לתגמל את הילדים המשתתפים באופן פעיל, על ידי פרסים קטנים וממתקים, שיינתנו במהלך הערב - בתמורה לקריאת קטע מההגדה או אמירת רעיון, שאלה טובה או שיר יפה. אם הם ידעו זאת מראש, זה גם ידרכן אותם להתאמץ ולהכין רעיון קצר, וגם ישאיר אותם ערים עד סוף הסדר.

אפשר, מותר ואף רצוי, להיות מקוריים: יצירת תחרות בין הילדים מי שואל יותר, מי משתתף בקריאה או בשירה, היא דבר מבורך, כאשר על כל שאלה, רעיון או התנהגות יפה, יקבל הילד כרטיס קטן שנכין מראש או אגוז או דבר דומה, שבסיום הסדר יוכרז המנצח שבידו הכמות הגדולה ביותר, והוא יזכה במתנת אפיקומן מכובדת שתכינו מראש והאחרים יזכו למתנת כלשהיא לפי מספר האגוזים שצברו. זה ישאיר את הילדים ערים וערניים, וימריץ אותם להיות פעילים במשך הערב. יש המגדילים לעשות ומכניס חידון נושא פרסים על החג ומנהגיו, מה שמבטיח ערנות מלאה ואווירה שמחה ומרתקת.

5. כדי לגרום לילדים לשאול באמת ולהתעניין, כדאי גם להפנות אליהם שאלות מאתגרות וקצרות. את עשרת המכות כל ילד יודע לדקלם, ועדיין, את אבא מקרקר במכת צפרדע, מתגרד במכת כינים או מהלך בעיניים עצומות במכת חושך, הילדים לא ישכחו לעולם... הערב הזה כולנו מורים המנסים להעביר בצורה חווייתית ומעניינת את סיפור יציאת מצרים. קיימות אף ערכות של עשרת המכות, שאותן תוכלו לחלק לכלל המסובים ולהמחיש בצורה חיה את מה שהיה שם, במצרים, כאשר ערוב נכנס לבתי המצריים ושחין הופיע על גופם... תוכלו לשים את שקית האפיקומן על הגב לפני שאתם מחביאים אותה ולהראות איך רצו היהודים ממצרים עם מצות על הכתף... תוכלו גם לפני שנפתחת הדלת ב'שפוך חמתך', 'להחביא' את אחד מהילדים מאחורי הדלת - כשהוא מחופש לאליהו הנביא בחלוק לבן ומקל נדודים שיכריז בפאתוס 'באתי לבשר לכם על הגאולה'.

6. המטרה העיקרית של הערב היא לספר לילדינו על יציאת מצרים ולהעביר להם את המסרים המרכזיים: טובו של ה' שגאל אותנו בצורה ניסית ומופלאה, ובחירת עם ישראל לעם ה' - בניו של ה', הקרובים אליו והאהובים עליו. את זה עלינו לזכור, ולהיות יצירתיים ומקוריים על מנת שאכן המסר ובעיקר החוויה יחדרו לליבותיהם של ילדינו היקרים. נזכור: מה שנשאר בסוף הלילה לילדים זו החוויה הנעימה, וככל שיתרבו חוויות הלילה בנעימות ושמחה, ככה הוא יוכתר ביתר הצלחה.

זו לא תהיה הגזמה אם נקבע שליל הסדר הוא הלילה החשוב ביותר בשנה. לא מדובר בעוד סעודת שבת או חג. זהו אירוע בסדר גודל אחר לגמרי. העברת לפיד המסורת לדור הבא היא הלב של הלילה הזה, ויש בו הזדמנות נדירה לחוויה רוחנית, חינוכית ומשפחתית מעצימה, שתשאיר רושם לכל השנה. אם לא נערכים ללילה הזה כראוי, עלולים בקלות לפספס את ההזדמנות ולהחמיץ את המתנה המיוחדת שקיבלנו. ארבעה מכשולים עיקריים עומדים בדרך לליל הסדר מוצלח: א. העייפות. ב. הרעב. ג. הטווח הרחב של הגילאים הסובב את השולחן, עם רמות משתנות ותחומי עניין שונים. ד. נוסח ההגדה שצריך ביאור ותרגום ללשון קלה ומובנת ל-כ-ו-ל-ם. ננסה להתמודד עם המכשולים הללו.

1. המטרה: להישאר ערים וערניים עד סוף הסדר. האמצעי: ערב פסח, צהריים, כל המשפחה הולכת ל-י-ש-ו-ו! זה לא כל כך קל. ערב פסח הוא בדרך כלל יום עמוס בעשייה. לא כדאי להגיע לערב מורעבים. הדעת עלולה להיות מוסחת מהסיפור הגדול של הלילה, וכמו גם הריכוז שלנו במצוות הלילה. כדאי לאכול בצהריים פירות, ירקות, עוף וכדומה. צריך אמנם לאכול את המצה לתיאבון, ולכן אין לאכול יותר מדי ולהגיע לאכילת המצה שבעים, אך אין זה אומר שאנו אמורים להיות מורעבים. אם יש לכם אורחים לליל הסדר, כדאי להגיש גם להם משהו לטעום לפני כניסת החג, שלא תיאלצו למהר באמירת ההגדה עבורם.

2. כאשר אנו עורכים את השולחן החגיגי של ליל הסדר, כדאי לנו לשים לב בערב פסח לסדר מקומות הישיבה, להסבה, לגביעים ולהגדה שתהיה לכל אחד. זה חוסך המון זמן יקר (ופרשיות...) בלילה עצמו.

3. לא מומלץ להושיב חבורה של ילדים קטנים ביחד, ש'יעזרו' האחד לשני להיות מרוכזים... מומלץ לארגן את מקומות הישיבה בצורה כזו שילדים ממש קטנים ישבו ליד הוריהם או ליד מבוגר אחר. אם הבוגרים היחידים סביב השולחן הם ההורים, כדאי שהם ישבו בשני ראשי השולחן, והילדים - שעיקר הלילה מתמקד בהם - יהיו קרובים אל ההורים. ילד שישב רחוק מעורך הסדר יתקשה להקשיב לסיפורים, ויפנה מהר לעסקיו ומשחקיו, וחבל.

ההכנות ללילה גדול זה אינן מסתכמות בכישולים וכדומה. ההכנה המרכזית צריכה להיות ממוקדת בתכנים אותם אנו רוצים להעביר לילדינו. לצורך כך יש לעבור על ההגדה לפני החג, לחשוב ולתכנן כיצד אנו עורכים את הסדר, לחפש רעיונות מעניינים, קצרים וקליטים, שילדים מסוגלים להבין. ראוי להימנע מאמירת 'וורטים' ארוכים, גם אם המבוגרים שסביב השולחן יכולים ליהנות מהם, זה יוציא את הילדים מהריכוז וישעמם אותם. אם חשוב לכם לעניין גם את המבוגרים המסבים אתכם, כדאי שתזכרו שגם הם ייהנו - לא פחות ואולי יותר - מרעיונות הנאמרים בשפה ברורה וקצרה, ואם ממש חשוב לכם לומר את הדרשה ששמעתם בערב החג בבית הכנסת, תוכלו לדחות את

מו"ל: חלקי בעמלי - יזמות קהילתית תורנית.

מייסד: הרה"ג ברוך צבי גרינבוים **עורך:** אבי גרינצייג

כותבים קבועים: הרב יעקב בוצ'קובסקי, דוב וינברג, הרב אפרים קרלינסקי, הרב דן טיומקין,

אבי רבינא הרב משה שמעון אופן, הרב ברוך לב. **עיצוב:** גימיק פרסום www.gimmick-m.co.il

חלקי בעמלי: רחוב קהתי 14 ירושלים

טל: 02-6522592 **מייל:** helki.baamali@gmail.com

היש בה עץ אם אין

הרב יעקב פרבשטיין

בעיצומו של יום הפורים, כשקיבלנו את הידיעה המרה על סילוקו של צדיק, נפער חלל בעולמנו. שלושה שבועות מאוחר יותר, כבר התיישבה דעתנו במידה כזו שנפנה לשאול את עצמנו כיצד נוכל למלא חלל גדול כל כך, ואיך יגדל לנו ר' חיים חדש לימים שיבואו.

המתבונן השטחי יראה את ר' חיים בגדלותו, בבקיאותו העצומה, בחלקי התורה שחלש עליהם, בידו החזקה כפי שנגלתה ב"דרך אמונה", אפשר גם בכבוד שרחש לכל אדם מישראל, בסבלנות, בשפלות הרוח ובמופתים שהתגלגלו תחת ידיו.

אולם המתבונן המעמיק, המכיר את תולדות חייו של ר' חיים, מי שזכה לחזות בשגרת החיים שלו משחרות ועד שיבה, מי שעוקב אחרי מסלול צמיחתו - יוכל להניח אצבע עדינה על נקודה אחת עיקרית: העמל. עמל שקט, נטול תהילה. עמל שאינו יודע שובע. עמל שכולו אהבת לימוד התורה, אהבת ידיעתה.

העמל, מטבעו נסתר הוא, שורש העומד בבסיסו של אילן רב פארות. לפני שהצמיח גזע וחנוט פרחים - אין איש יודע על קיומו. רק במבט מעמיק ניתן לזהות סימנים ראשונים של צמיחה, שורשים מפלסים דרכם אל המים, וגזע צעיר שנובט מעל פני האדמה. לבסוף, לאחר שטעמנו מעסיס הפירות - קל להסיח את הדעת מהשורש החום, המריר, הנסתר, הסבלני.

זכינו לחסות בצילו של העץ, לשאת עיניים מעלה, אל צמרתו. וכעת אפשר להציע, להרכין את מבטנו אל האדמה שתחת רגלינו, שלצידנו. האדמה שבה גרעינים סמויים הופכים לשורשים, ושורשים סמויים שולחים ענפים ראשונים אל מעל פני האדמה. בסביבה האנושית שלנו קיימים אישים רבים וטובים אשר הם שקטים ועמלים, הולכים בצדי הדרכים, שיגיעם בתורה הוא אוצרם. אנשים אלו אולי עוד לא נשאו פרי של הצלחה, ברק וכשרון, אבל שורשי העמל נטועים בליבם. עלינו להביט סביבנו - בבית הכנסת שלנו או בכולל, בקהילה או בשכונה. הם שם. אנו יכולים לזהות אותם, אם רק נתבונן.

ואם עינינו נחות על אדם כזה, לשאול את עצמנו - האם יש לי דרך להשקות את הזרע הזה? האם אני יכול לחזק במשהו את איש העמל האמיתי הזה - לחזק את מעמדו, את ערכו, את מצבו הכספי או המשפחתי? ייתכן שדווקא אני במצבי ובמעמדי יכול להחזיק אותו: במילה מעריכה ("אתה מחזיק את העולם בשבילנו", "אתם היחידה המובחרת שלנו"), בשאלה מכבדת האם הוא או בני משפחתו זקוקים לעזרה ("אני רוצה את הזכות לסייע לך במשהו"), בדיבור טובות עליו גם מאחורי גבו ("בעלי אומר שבעלך הוא אברך זהב טהור, פשוט לראות ולקנא"). דווקא מילות העידוד וההערכה האישיות שלנו, מילים פרטיות, מלב אל לב, לאו דווקא התמיכה המוסדית שלנו כציבור מחזיק תורה ואוהב חסד - הן אלו שתצמחנה את העץ הבא שבצלו נחיה.

עצים מרשימים לא צומחים בחלל ריק. הם זקוקים לאדמה פורייה, להשקיה ולדישון. האנשים היוצאים מן הכלל, שאליהם תקוותנו, יוצאים הם מתוך הכלל, צומחים דווקא מתוכו. והאדמה שתאפשר להם לצמוח היא סביבה שמקדשת ומעריכה את עצם העמל בתורה, את השקיעות בתורה, את אהבת הלימוד והידיעה, את המוכנות לוותר על תענוגות שעה ולהתנתק מעט מחיי העולם, כדי לשקוע בתורה כדרך חיים, לא כסיסמא. כולנו יודעים כמה קשה היא הדרך הזו, וגם אנו כפרטים לא מסוגלים לה - לפחות נזכה לתמוך.

הדברים אמורים גם, ואולי בעיקר, בגינת המשפחה שלנו. כאשר אנו רואים ילד, נער או אברך צעיר, שנפשו חשקה בתורה. ואפילו אם ייתכן שנפשו חשקה בתורה, או אולי נפשו חשקה בתורה - אנחנו כאן כדי לתת לשתיל הזה סיכוי. להתאמץ בכל צורה כדי העניק לו את העידוד, את הטיפוח הסביבתי המכיר בייחודו, את הסיוע הטכני שהוא זקוק לו גם אם הוא לא מבקש, ולהרחיק ממנו מזיקים, וחשוב לא פחות - להסיר ביקורת שלילית לעגנית מיותרת.

מתוך האנשים האלו, שאם נזכה נכיר בהם, ואם נזכה עוד יותר - נשקה אותם ונחזק ידיהם, מתוך האנשים האלו שמא יצמח יום אחד, בימי חייו או אחריהם, הממשיך האמיתי של ר' חיים.

וזה יהיה חלקנו מכל עמלנו.

אם אתה האדם הזה, העמל, הפורש מהבלי הזמן, זה הזמן להיזכר: גם אם אתה חש כרגע בעומק האדמה, במקום שאפלה שוררת בו וכל התקדמות דורשת חתירה באדמה קשה, יום יבוא והשורש שאתה מגדל ביזע יציץ ויגמול פרי.

ושכרך הרבה מאד.

יש להם חלק

הרה"ג אפרים קרלינסקי, מורה הוראה

תשובה: מנהג יפה באופן עשיית החרוסת מובא בדברי הפוסקים [ונראה מדבריהם שזה היה המנהג הרווח בסדר הכנת החרוסת], שבערב פסח מערבבים את האגוזים, תפוחים, תמרים וכו' לעיסה עבה שמזכירה את הטיט, ובליל הסדר כשמביאים את החרוסת לשולחן החג שופכים לתוכו יין אדום ומערבבים אותם יחד, וזהו האופן שבו מזכירים את דמם של בני ישראל שהתערבב בטיט שהתערבב בדמם של בני ישראל, והניסיון מורה שאופן זה מלהיב את הילדים בתחילת ליל הסדר, ועוזר להמחיש את ענין השעבוד והגאולה. אולם בשנה זו שליל הסדר חל בשבת כתבו הפוסקים לא לעשות כך משום איסור 'לישה', אלא להכין את כל החרוסת לפני החג.

אלו הרגילים בדרך כלל לבשל ביום טוב בבוקר לסעודת החג, צריכים כמובן לזכור שבשנה זו צריכים לבשל הכל מראש, כמו כל ערב שבת.

שאלה: בימים של סוף החג אני אמור להתארח אצל ההורים של אשתי. האם אני צריך לעשות עירוב תבשילין של עצמי או שמספיק העירוב שבעל הבית עושה?

תשובה: ראשית נבאר את מהותו של 'עירוב תבשילין'. הבישול המותר ביום טוב הוא רק למאכלים הנצרכים ליום טוב עצמו, ואסור לבשל אוכל ביום טוב לצורך יום חול, ודבר זה הוא ביחס לכל המלאכות המותרות ביום טוב, כגון הדלקת נרות וכדומה, שאסור לעשותם אלא לצורך החג עצמו. בנוגע לבישול מיום טוב לשבת שמיד אחריו, מן התורה מותר לבשל משום שקדושת שבת גדולה מקדושת יום טוב, אולם חכמים אסרו לעשות זאת מחשש שמא יבוא לבשל מיום טוב ליום חול. והפתרון לזה הוא על ידי עשיית 'עירוב תבשילין', שלוקחים תבשיל ולחם ולקבוע עליו [על ידי אמירת הנוסח שבסידורים] שבהנחה זו יהיה מותר לנו לעשות את כל המלאכות לשבת, והפתרון בזה הוא שכבר מתחילים את הכנות השבת מערב יום טוב, ועל ידי זה יזכרו שרק ההכנות לשבת מותרות ביום טוב, ולא מלאכות לצורך יום חול.

בנוגע לזוג המתארח אצל ההורים לשביעי של פסח, יש בזה מחלוקת אם הם טפלים לעירוב של בעל הבית או שצריכים להניח בפני עצמם, ולכן כתבו הפוסקים שהדבר הטוב ביותר הוא לבקש מבעל הבית שיקנה להם חלק בעירוב שהוא עושה, ועל ידי זה יהיה מותר גם להם לעשות מלאכות ביום טוב לצורך שבת, כגון הדלקת נרות שבת וכדומה.

שאלה: עם ריבוי הכביסה המלוכלכת שהצטברה במהלך ימי חול המועד, רוקנה אשתי את סלי הכביסה לשקיות גדולות בשביל לפנות מקום להמשך החג. תוך כדי ההעברה היא רוצה לנצל את ההזדמנות ולמיין את הכביסה לפי סוגי התוכניות השונות לכיבוס הסוגים השונים של הבגדים, באופן שבכל שקית יהיה סוג מסוים של בגדים. האם מותר לעשות את המיין הזה בחול המועד?

תשובה: אסור למיין את הכביסה תוך כדי פינויה לשקיות. כפי שהבאנו במועדים הקודמים, ההלכה הבסיסית שיש בעניין מלאכה בחול המועד היא שכל ההיתר לעשיית מלאכות בחול המועד הוא רק באופן שהמלאכה נצרכת למועד עצמו, ואסור לעשות מלאכות שאינם נצרכות למועד. מלאכת המיין של הכביסה נחשבת למלאכת 'בורר', והתועלת שהמלאכה מביאה היא רק כשתבוא בעלת הבית לכבס את הכביסה אחרי סיום המועד, ויוצא אם כן שמלאכה זו אינה לצורך המועד, ואסורה.

הרב עונה לשאלות בהלכה במייל

E0583279418@gmail.com

קהילות היסטוריות

הרב נחום נחם

מזרח אירופה בעבר הרחוק

עם התפזרותו של עם ישראל בגולה, כאשר הוא גולה 'פיזור אחר פיזור', כלשונו של הרמב"ם, נוצרה בעיה חמורה: בעוד חלק גדול מהעם חי בסמוך למרכזי התורה, הרי שחלקים לא מבוטלים מתוכו חיו בקצוות נידחים, וכמאמר הכתוב: 'אם יהיה נידחק בקצה השמיים'... בעיה זו ידועה ומוכרת אף כיום, בעידן הכפר הגלובלי בעל קשרי התחבורה המסועפים. עם זאת, מבט לעבר, מאות שנים אחורה, מהווה עבורנו חרך הצצה מאיר ומחכים, לאופנים בהם קהילות הקודש דאגו לשמור על להבת התורה לבל תכבה.

נביט למזרח אירופה, בימיהם של בעלי התוספות. בעוד המרכז הרוחני הגדול התנהל באותה שעה בצרפת ובאשכנז, כאשר תורה והוראה יוצאת מישיבותיהם של ר"ת ור"י בצרפת, ומשולחנם של הראב"ן והראב"ה באשכנז - במזרח אירופה התנהלו הדברים באופן שונה: היה זה מאות שנים קודם שפולין וצ'כיה הפכו למגדלור של תורה לעם כולו - בימיהם של הרמ"א והמהר"ל. היישוב היהודי בארצות אלו התבסס על קהילות קטנות ומבודדות יחסית, וחסרו בהן ת"ח, עמלי תורה ופוסקי הלכות. עם זאת, אותם יהודים תמימים ויקרים, שקדו על קיומן של כל מיני תקנות, שמטרתן שימור חיי תורה בתנאי חיים משתנים.

אותן קהילות זעירות, עמדו על הצורך להחזיק בתוכן איש יודע ספר, אשר יוכל לשמש עבורן כחזן, כמורה צדק ובנוסף כמלמד תינוקות. דמות זו, האצילה מרוחה על רוב ככל בני הקהילה, שלא ידעו אף לגשת לתפילה לפני העמוד כדבעי, מחמת קושי הגלות ודוחק הפרנסה. העוני הרב, הקשה על מתן תשלומים מסודרים ל'כלי קודש' זה. לשם כך נמצאה עצה: על כל עורך חתונה, להפריש חלק מסוים ממאכלי החתונה, עבור תשלום הוצאות החזקת המלמד. בנוסף, כספים שנאספו כפורים ושנודכו במהלך חג שמחת תורה - זמנים בהם לב הבריות טוב עליהם - הוקדשו אף הם לשם מטרה זו.

רבינו אליעזר מביהם (היא בוהמיה, צ'כיה), כתב תשובה הלכתית מאלפת בעניין זה. רבינו אליעזר גלה מבוהמיה הרחוקה כדי לקבל את תורתו של ר"ת בצרפת. הוא הכיר יפה את מנהג מקומו, וכך הוא מתבטא בדברים נרגשים, באיגרתו לרבינו יהודה החסיד, בעל ספר חסידים, שהחכמים הראשונים, "נתנו לב לדוחק הציבור, שאין סיפוק ביד כל ציבור וציבור ליתן לש"ץ מכיסם (-זוהי עדות לעוני המשווע) ותיקנו להם לגבות מאוכלי שולחן חתנים, שלא ירע לבכם בתם מפני הנאת שמחה ואכילה ושתייה, ונמצאת מצוה גוררת מצוה... הנה ברוב המקומות שבפולין ורוסיה ואונגריה, שאין שם לומדי תורה מתוך דוחקם, ושוכרים להם אדם מבין מאשר 'מצאו...' (התשובה מצוטטת בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג).

זוהי עדות של אחד מרבותינו הראשונים מבעלי התוספות, על קהילות מזרח אירופה בראשית ייסודן, במהלך המאה ה-12 למניין הגויים. מבין השיטין, נשמע רחש ליכם של ישראל קדושים, אשר התמודדו עם גלות, פיזור ועוני - ויכלו להם. כנגד המצוקות והאתגרים הקשים, הגיבו בני הקהילות ביוזמות שונות ופתרונות משתנים (אשר עליהן שקדו, כאמור, חכמים הראשונים). בזכות מסירותם התמימה, התאפשרה הדרך לקיום חיי תורה, הוראה ותפילה, למשך דורות רבים בגלות!

טיפ למחרת ליל הסדר...

עצה קטנה: למחרת ליל הסדר, בסעודת היום טוב, הבה נעשה לעצמנו מבחן הורות קטן על מידת הצלחת תפקידנו החינוכי בלילה זה, ונשאל בשפה מאוד פשוטה את ילדינו שאלה מסכמת אחת: לסיכום, צדיקים שלי, האם הבנתם את משמעותו של 'ליל הסדר'? כדאי שלא ניתן לליל הסדר לעבור בלי שנקבל 'משוב' מילדינו. המשוב הזה ילמד אותנו ממה ילדינו נהנים - כדי לשחזר דברים מסוג זה שוב, וגם כדי שנדע איך אנו מצליחים להעביר להם מסרים תורניים-חינוכיים. אם ניתן להם לילדינו לסכם ולומר - בשפתם שלהם - את מה שהם הבינו מאתנו בסיכומם של ה'סדר' הזה, מה 'דיבר' אליהם, ונשמע מהם איך אמונתנו 'הסתדרה' להם טוב יותר, נוכל להיות בטוחים יותר בחינוך ילדינו, ולשיר איתם יחד גם בעתיד: 'חסל סידור כסח כהלכתו... כאשר זכינו ל ס ד ר אות, כן נזכה לעשותו'.

חלקי בקהילתי

יזמות תורנית קהילתית

קווים לדמותו של יזם 'חלקי בקהילתי'

הוא: אחד שאכפת לו מבוגרי הישיבות...

אחד שחושב מחוץ לקופסא...

אחד שמוכן לצאת מאזור (אי) הנוחות...

אחד שמוכן להיות 'איש' במקום שאין אנשים...

אחד שמחפש לעצמו קהילה תורנית אמיתית כדי להתקדם...

אחד שלא מוכן להתפשר...

אחד שחושב על עתיד המשפחה שלו ושל חבריו...

אחד שמחפש עוד פרטנרים ליוזמות שלו...

אחד שחושב לא רק על עצמו...

חבר יקר,
אם גם אתה 'יזם' בנשמתך -
מקומך איתנו!

לפרטים: מרכז ק.ש.ר

קהילה שיעורי תורה רב מוסמך וזמין

ניתן לפנות:

אל הרב מתי גינסברגר 052-7600080 (גם בוטסאפ)

או במייל:

helki.baamali@gmail.com

נפשי ? בשאלתי

הרב משה שמעון אופן, מנחה ב'אחים לנפש'

ליל הסדר - כך מסבירים יהדות

פרק ג'

בשבועות האחרונים למדנו חלק מהמסרים החשובים הטמונים בתשובות השונות הניתנות לארבעת הבנים בהגדה. העמקנו בתשובה המותאמת לבן החכם המסוגל להבין כי מטרת כל המצוות 'לטוב לנו כל הימים'. הבנו כי בתשובת הרשע אנו לומדים על החשיבות המיוחדת שיש לכל יחיד ויחיד ועל המחויבות של כל פרט לקיום הברית ולשמירת המצוות.

השבוע נסיים את הסדרה בת שלושת הפרקים בהתייחסות לשאלת התם ובהיכרות מחודשת עם זה שאינו יודע לשאול. אבל רגע לפני - זו ההזדמנות להצטרף ולקחת חלק במהפכת 'אחים לנפש'. עשרות סטודנטים מחכים ללמוד איתך במשך שעה אחת בשבוע. הלימוד נעשה ב-ZOOM ואנו שולחים חומרי לימוד כך שאין צורך להכין או לחשוש שלא יהיה על מה לדבר... הצטרפו עכשיו במייל המופיע מטה וגם אתם תכנסו לליל הסדר מתוך ידיעה שעוד ועוד יהודים מכירים בזכותכם את ה' אלוקיננו, המוציא אותנו מארץ מצרים.

שאלת התם

תם מה הוא אומר? מה זאת. ואמרתי אליו בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים: את שאלתו של התם מעמידה התורה על מצוות פטר חמור. והיה כי יבאך ה' אל ארץ הכנעני פאשר נשבע לך ולאבתך ונתנה לך: והעברת כל פטר רחם לה' וכל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך הזכרים לה': וכל פטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בכניך תפדה: והיה כי ישאלך בנה מחר לאמר מה זאת ואמרתי אליו בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים: והיה כי הקשה פרה לשלחנו ויהרג ה' כל בכור בארץ מצרים מבכר אדם ועד בכור בהמה על פן אני זבח לה' כל פטר רחם הזכרים וכל בכור בני אפדה: (שמות, יג, יא-טו)

התם מתבונן, ורואה מצווה נעשית לנגד עיניו. הוא אינו מבין. מאליה קמה שאלתו - מה זאת? מה קורה פה? והתשובה שאנו עונים לו היא הסבר ברור על המצווה הזו, ויהרג ה' כל בכור, על כן אני זוכה כל פטר רחם. כמו במצווה זו, מלמד אותנו בעל ההגדה, גם בכל המצוות. בראש ובראשונה שואל התם: מה זאת? מה טעם המצווה? ועל כל מצווה צריכים אנו לענות את הטעם וההסבר, לדעת מה עושים ומדוע.

כשם שאת שאלותיהם ותשובותיהם של החכם והרשע למדנו כמתייחסים למצוות כולם ולא רק כלפי המצווה עליה נשאלה השאלה, כך גם את שאלתו של התם, נוכל להבין כפניה על כל ציווי התורה. סיבת היותנו עובדי ה' ומקיימי מצוות. מה זאת? שואל התם בתום,

נראה כי 'יכול מראש חודש' הוא המשך ישיר לחינוך אותו אנו מחנכים את ה'שאינו יודע לשאול'. הבט, אנו אומרים לו, כאשר אנו אוכלים את המצה והמרור אנו מקפידים לספר בד בבד את סיפור היציאה ממצרים, אין שום עניין ללעוס מצות ועלי חסה אם זה לא מוביל להבנת יציאת מצרים והקשר שלנו עם השי"ת. כל פעולה שאנו עושים צריכה להגיע עם הבנה, עם ידיעה ברורה ועבודה פנימית שתקדם אותנו להתקרבות לה'. לפני כל מצווה שאנו מקיימים מוטל עלינו להבין מה אנחנו עושים ולמה. לא לבצע פעולות טכניות יבשות אלא לחבר אותם עם הרעיון העומד מאחוריהם. עם הכוונה והמטרה של כל מצווה ומצווה.

כעת, נוכל לסדר את התשובות לבנים הקטנים שמסתובבים בתוכנו אנו. בתוך כל אחד מאתנו יש חכם קטן, רשע קטן, תם קטן וגם 'שאינו-יודע-לשאול' קטנצ'יק.

תמיד צריכים לזכור - את המצוות אנו חייבים לעשות, כי זה היה התנאי בעבורו יצאנו ממצרים, גם בלי להבין וחלילה אפילו בלי לרצות, אנחנו חייבים לעשות את המצוות (כך אנו עונים לבן הרשע שכתוכנו).

אבל, כשנתבונן בטוב שהקב"ה עשה לנו ביציאת מצרים, נראה שבלי קשר לחיוב הטכני, אנו רוצים לעשות זאת מרוב הודיה והכרת הטוב, כמה שהוא אוהב אותנו אנו מחזירים לו אהבה על אהבתו (וזה לתם הקטן שמנסה להבין).

אך בעיקר, אנו יודעים כי כל המצוות מטרתם לעשות לנו טוב, שנזכה להגיע לעונג והאמת והסיבה שהקב"ה נתן לנו תורה ומצוות היא כדי 'לזכות' לזכך אותנו ולגרום לנו לזכות לטוב האמתי (זו כבר הרמה הגבוהה, התשובה לחכם שבנו).

ואם נשים לב שיש דברים שאנחנו סתם עושים נדע למהר ולבדוק, לפתוח ולחפש, כי כבר למדנו מהתשובה לכן הרביעי שהמצוות באות לקדם אותנו, ואם לא נדע איך, איך נתקדם?

חוץ מהמסקנות העיקריות הללו, ליקטנו גם תובנות נוספות בצורת קיום המצוות. מהתם למדנו לבדוק את טעמי המצווה, לחקור כל דבר למה הוא ומה הוא בכלל, מהתשובה לחכם הפנמנו כי תמיד צריך לשלב את ההלכה עם האגדה, לדעת את ההשקפות אבל לזכור לעשות הכל בפועל, ומהדברים שנאמרו לרשע אנו מסיקים שלכל אחד יש תפקיד וכל אחד צריך לדאוג למלא את תפקידו בשלמות כדי ליצור את הפאזל הנפלא הזה של כלל ישראל.

רגע לפני חג הפסח, בואו לקחת חלק במהפכת 'אחים לנפש'. כל אחד ואחת חשובים לעם. בואו לתת לעוד יהודי או יהודיה עומק נוסף, זהות יהודית משמעותית יותר, חיבור וקשר לאבינו שבשמיים. הירשמו עכשיו!

הוא אינו מתריס כפי שהרשע עשה, הוא פשוט רוצה להבין.

אליו צריך לדבר בשפה אחרת, לא בשפת ה'אתה חייב' ו'אין לך ברירה', אלא לספר לו על הניסים אותם ה' עשה בשביל להוציאנו מבית עבדים, לפרט על ה'חוזק יד' ועל המופתים הגדולים. כך, מתוך תחושה של התפעמות ושמחה, הוא יבין וירצה לעבוד את ה' מתוך הכרת הטוב, מתוך הודיה ושמחה על כל הטוב אשר ה' השפיע לעמו ומתוך ההתבוננות באהבה הרבה אותה אהבנו ה'.

שאלת ה'מלומדה'

ושאינו יודע לשאול את פתח לו. שפאמר, והגדת לבנה ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים. יכול מראש חודש, תלמוד לומר ביום ההוא. אי ביום ההוא יכול מבעוד יום, תלמוד לומר בעבור זה. בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך:

את הבן הרביעי התרגלנו לדמיין כסוג של ילד קטן חסר דעה. אך מעיון בדברי המפרשים ניכר שבכלל לא אליו הכוונה. ה'שאינו יודע לשאול' הוא האדם העושה את מצוותיו 'מלומדה', מגיל אפס הוא חונך לעשות מצוות, ועד היום הוא מבצע את אותם הפעולות מבלי לחשוב עליהם ועל עצמו.

הוא 'אינו יודע לשאול', הוא לא יודע לעצור ולהתבונן, הוא לא מבין שהמצוות כולם נועדו כדי להוביל אותו וכדי לקדם אותו למטרה, הוא פשוט עושה וזהו. במידה מסוימת, הוא קצת מזכיר לנו את הרשע. גם הוא אינו רואה קשר בין המצוות לבין יציאת מצרים או לבין הבורא. הוא עושה את מה שהוא התרגל לעשות וממשיך הלאה בחיים, בלי לבדוק במה הוא השתנה ומה התוסף לו.

כיון שכך, התשובה שהוא מקבל מבוססת על אותו הפסוק שאנו עונים לרשע. גם לאדם זה אנו מפטירים כי אילו היה שם לא היה נגאל כיון שאין בצע באדם שמקיים מצוות ביבשושיות ובלי טעם. אך כיון שהוא אינו מתריס אלא פשוט נרדם, בתשובתנו אנו מבקשים ממנו לפתוח את העיניים.

יכול" המשך או פסקה חדשה?

בהגדות המודפסות המילה 'יכול' פותחת פסקה חדשה. נראה שסיימנו עם התשובות לבנים ואנו עוברים לסיפור יציאת מצרים.

חלוקה זו תמוהה. ראשית, את מקורות החיוב לספר ביציאת מצרים למדנו בהגדה לפני ארבעת הבנים, אם לימוד זה עומד בפני עצמו, מדוע לא צורף ללימודים שנלמדו שם? חוסר הבנה נוסף שקיים בצורת קריאה זו עומד לנגד עינינו כאשר אנו שמים לב כי דרכה של ההגדה לצטט פסוק ורק לאחר מכן לנתחו. כאן, אם איננו מחברים בין הפסוק ללימוד, מתחילה ההגדה מיד עם הלימודים, מדוע?

לשאלות מחשבות והצטרפות: moshe.oppen@gmail.com

מאוסף פרטים ליחידה אחת

הרה"ג יעקב בוצ'קובסקי / מחבר ספר תורתו ואומנותו

מראש סיפורים על יציאת מצרים, להשתדל לספר אותם באופן כמה שיותר קרוב לחיים. שנבין שעברנו כאן אירוע, שהקב"ה התערב לטובתנו.

עיקר הנקודה שצריך לשים לב אליה בסיפור היא שאנחנו מדברים על דברים מוחשיים, שאירעו לפני זמן לא רב, על האדמה שעליה אנחנו דורכים, על ידי משה ואהרן, שתי דמויות מציאותיות, מול פרעה - גם כן דמות מציאותית.

אנחנו מדברים על החיים. היו גם עשרת המכות, אבל הדברים כולם היו אנושיים ומוחשיים. להדגיש כל הזמן כמה אנחנו חשובים לה', כמה הוא אוהב אותנו, כמה הוא בחר בנו לעם. להזכיר שהסיפור הזה עובר במסורת מאב לבן, וכך אף אחד לא היה יכול להמציא אותו מתי שהוא, כי חוויים אותו בצורה הכי חד משמעית.

הסיפור של יציאת מצרים צריך להיעשות באווירה נעימה, זורמת, חוויה של סיפור. לא בכובד ראש אלא בחיוך על השפתיים. לשיר במהלך ההגדה, ולשיר הרבה בהלל. להסביר שהלילה הזה נהיינו לעם, ה' בחר בנו, והודיע לעין כל שיש לו אומה נבחרת. אנחנו חלק מהסיפור היהודי שמקיף את כל העולם ובעבורו נבראו שמים וארץ.

עצות מעשיות נקודתיות

לא כדאי להאריך כשמזהים עייפות אצל בני הבית. לתת זמן ניכר לשולחן עורך. ארבע כוסות - למהול לפחות קצת יין, שתהיה קצת השפעה. המטרה של ארבע כוסות היא "חירות", שמחה, תחושה של שחרור וחדווה פנימית.

כזיתים - לא להגדיל את השיעורים, אפשר לסמוך על הסטייפלר ששיער לפי כף יד פתוחה (כמובן הדבר תלוי בעובי המצה, ויש להתיעץ במורה הוראה). מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל אמר ששיעור כזית בזממנו הוא קופסת גפרורים, זה לא יוצא הרבה. בכורך ואפיקומן לכאורה אפשר להקל על השיעור הקטן של כזית (לילדים), כפסק המ"ב שבדרבנן יש לסמוך על השיעור הקטן.

המטרה שלנו היא להגיע לחיבור אל היהדות. יש לדעת שזה בהישג יד, אם מתנהלים ברוגע. הקב"ה ציווה עלינו לעשות לילה חווייתי, עם הרבה שמחה, אוכל ושירה, וזכירת הסיפור. זה בהישג ידנו, ובדרך כלל גם מצליחים בזה, גם אם לא רואים מלאכים.

ההכנות לחג

אנחנו מגיעים ללילה הזה אחרי שבועיים של עבודות והכנות. ראשית כל יש להרגיע את האווירה בבית, לייצר שמחה בעת ההכנות. התפקיד של אבי משפחה הוא ליצור שני דברים: חיבור אל הבית וחיבור אל הילדים. שתאהב את הד' אמות שלך, זה המקום של המשפחה שלך, ושתאהב את ילדיך, ושהם יאהבו אותך.

ערב פסח הוא זמן מצוין, להיות ברוח טובה, להשרות אורה נעימה. לשוחח עם הילדים. היסוד הגדול הוא לעשות את כל המצוות ברוגע ובלי לחץ. המצוות צריכות לשמח. ביעור חמץ הבסיסי הוא לא כל כך קשה. המ"ב פוסק (תמ"ב סקל"ג) שפחות מזית מטונף קצת אין צריך ביעור.

כשמנקים ומבערים חמץ - לשמוח, לחשוב שהנה הרגע אני עושה מה שה' אומר. הוא אמר, ואני עושה, וזה חשוב לו, לא יאומן. לדבר על זה.

הגענו לערב פסח. בליל הבדיקה לא כדאי לבדוק מלמעלה. כדאי להתאמץ באמת, להוציא מגירות, שיהיה "מצב", להחביא את הפתיתים ולעשות מזה עסק, לשתף את הילדים: אתה רושם, אתה מוחק כל פירור שמצאנו, אתה עוזר לי להזיז את המקרר וכו'. כל הזמן להחמיא לבת הזוג, לזכור שהיא השותפה שלנו לעסק הכי נבחר בחיים: המשפחה. היא היחידה שאיכפת לה מהילדים שלך לא פחות ממך, והיא מטפחת את הבית של שניכם. להחמיא, להעריך, לחבב, לתת הרגשה של קירוב ורצון. בשריפת חמץ, לעשות עסק, חוויה, להוריד איתך את הילדים. ליהנות מהעניין.

הגענו לליל הסדר. חשוב לקשט את השולחן, אם יש ילד שיש לו חוש אסטטי - להפקיד אותו על העניין.

מגיע ליל הסדר עצמו. מנהג יפה ששמעתי, להודות בתחילת הסדר לאשה על כל המאמצים לפני החג. העיקרון הכללי הוא - לחבר את החוויות הרוחניות לחוויות הגשמיות. באופן טבעי כל ילד אוהב את ההרגשה של בגד חדש או מתנה, יש להעניק את המתנה סמוך לחג, להעצים את שמחת החג.

סיפור יציאת מצרים

בקריאת ההגדה - ראשית כל להעניק תשומת לב לילדים, מה נשתנה וכו'. בהגדה עצמה לקרוא ולהסביר, לקרוא מהר חלקים שלא יוצרים ענין. להכין

אחר כך מתחיל הסיפור עצמו. הסיפור פותח ב"מתחילה עובדי עבודה זרה". משפט זה הוא הקדמה לסיפור. כאן אנחנו מסבירים את המשמעות של היציאה ממצרים: יציאת מצרים היא חלק מתוכנית שלמה שהקב"ה תכנן לבנות אותנו לעם. התחלנו עם עובדי עבודה זרה, והגענו למקום הכי גבוה להיות נבחרים ה'. אנחנו מודים לה' על כך שתמיד הוא עומד לצידנו ("והיא שעמדה"), ואז עוברים לסיפור עצמו. מספרים את הסיפור, מגיעים לסוף הטוב. מודים קצת לה', וניגשים אל הסעודה עצמה ואחר כך לדברי תודה לה'.

זו תמצית הלילה.

נשים לב כמה אנחנו זקוקים לעבודת ליל הסדר. יש לנו עולם של יהדות, מצוות ואיסורים ומחויבויות, אבל לפעמים חסרה החוויה הבסיסית של "להיות יהודי". את הקשר עם ה' אפשר ליצור על ידי התבוננות בבריאה, הכרת תודה על "האלוקים הרועה אותי מעודי", אבל הקשר עם היהדות, עם הסיפור של העם שלנו, קצת חסר. וזה התפקיד של הלילה הזה. לחוות את היהדות.

פעם בשנה לחשוב מחדש: מה זה יהודי? מה מטרת היהדות? איך זה התחיל? איך אנחנו קשורים לסיפור? שאלות פשוטות שלפחות פעם בשנה חייבים לחשוב עליהן.

כאילו בפעם הראשונה

בשביל לעשות זאת נכון צריך הכנה: ראשית כל מומלץ ללמוד את הפרשיות של יציאת מצרים. ללא פירושים, לקרוא רק את התורה. ולחשוב על מה שקוראים כאילו זה פעם ראשונה בחיים. קריאה "ראשונית" כזאת נותנת מבט חדש לחלוטין.

נשאל את עצמנו, כביכול קוראים פעם ראשונה: מה עומד מאחרי הסיפור של משפחת ישראל? נעקוב אחריהם ונראה שהם יורדים למצרים, מסתבכים, משתעבדים וכו'. פתאום יוצאים ביד חזקה. זה לא מובן מאליו, זה לא דברים שקורים יום יום. למה זה קרה? מי עשה זאת, ולמה? וזה בעצם האבות שלנו, השורשים שלנו.

אחר כך לחשוב מה זה בעצם אומר להיות יהודי. זה לא רק לקיים מצוות, זה ראשית כל להיות עם ה'. עם נבחר עם שליחות להפיץ את אור ה' בעולם.

כל פעולה שאדם עושה בחיים, ככל שהוא מבין יותר את משמעותה - כך הוא עושה אותה הרבה יותר בשמחה, בהבנה, ובהתחברות. ליל הסדר הוא אוסף של הרבה הרבה פרטים: קידוש, ארבע כוסות, מגיד, מצה וכו'. גם ההגדה עצמה נראית לנו כאוסף של פרטים רבים, קטעים ועוד קטעים.

אם לא מבינים את המבנה השלם של הדברים - קשה להתחבר אליהם כראוי. לעומת זאת אם מבינים את המבנה השלם של כל הפרטים בליל הסדר, וכל פרט מקבל את מקומו ומשתבץ בתוך הסך הכללי - העשייה נעשית בשמחה ובחיבור.

ננתח איפה את הפרטים של ליל הסדר מתוך מבט על הסך הכולל שלהם: ראשית כל מתאספים ומכריזים על מהותו של היום. קידוש. אחר כך לפני הסעודה מספרים מה קורה היום, באיזה לילה אנחנו נמצאים. זה המקום של מגיד: מגיד הוא הקדמה לסעודה. לפני האירוע של שמחת החג שבו אנו חוגגים את היציאה ממצרים - אנחנו מספרים על מה אנחנו שמחים.

אבל לפני כן מתחילים לאכול סלט לפני הארוחה, כדי להדגיש שהיום לא אוכלים מיד אלא מספרים קודם. כלומר: אכילת ה"סלט" (כרפס) היא הכרזה מעשית סמלית: היום לא הולכים מיד לאכול. לפני הסעודה מתיישבים לספר. הנה אנחנו אוכלים משהו ארעי בכדי להתחיל לספר לפני הסעודה.

אחר כך מגיע התור של הסיפור. הסיפור הוא על מצה, לחם שעונין עליו דברים הרבה. מדוע? כי אנחנו לא מספרים סיפור, אנחנו חוויים את הסיפור. אנחנו מדברים על המהות שלנו. אנחנו עם שיצא לחירות. פותחים את ההגדה ב"הא לחמא עניא". כלומר: בתחילת הסיפור אנחנו מסבירים מה זה מצה, שאותה מצה שאכלנו פעם כלחם לא מעובד כי היינו עבדים, אנחנו אוכלים עתה כבני חורין.

בתחילת ההגדה מסבירים כמה חשוב לספר, אפילו שכולם כבר יודעים את הסיפור. משום שמטרת הסיפור היא לא בכדי ליידע את מי שלא יודע, אלא בכדי לחוות את הדברים. אחר כך מסבירים שיש ארבעה דרכים איך להעביר את המידע לבני המשפחה, כל אחד כפי דרגתו. לכן ההגדה פותחת ב"כנגד ארבעה בנים דיברה תורה".

לילה של חוויה

במסגרת ההכנה לליל הסדר הקרב ובא, אנסה לתת כמה עצות שיכולות קצת לשדרג ולשפר את חוויית החינוך לילדים... כידוע, עיקר מצות הלילה זה סיפור יציאת מצרים, "והגדת לבנך". זה דורש הכנה וזה דורש יצירתיות. כהצעת הגשה לפני כל משפחה לקחת מה שנראה מתאים.

1. יש מנהג של כמה מגדולי ישראל, בזמן ההגדה לקצר בווארטים, ובזמן האוכל, בשולחן עורך, אז להרחיב בשאלות וסיפורים, דברי תורה ווארטים. לפי עמים ריבוי הפירושים גורם לקטנים ולמאותגרי הקשב להתפסס, וחבל... כדאי להיות עם יד על הדופק ולא להאריך - אם זה על חשבון הקשב של הילדים...

2. הכנה: מומלץ שכולם יחטפו איזו ארוחה קלה (עוף, פירות, ירקות) בשעות אחר הצהריים. אומנם צריך לאכול את המצה לתיאבון, אך אין מצווה להגיע מורעבים ולהריץ את ההגדה במהירות כשקרקורי הקיבה מכתיבים את קצב ההתנהלות.

3. יש סגולה עצומה לליל סדר עוצמתי, לשלוח את כל המשפחה, גברים, נשים וטף, למנוחת צהריים ואגירת כוחות לקראת הלילה הגדול בשנה. אחרי כל עבודת ההכנות מגיע לכם להתפנק קצת במיטה ולהטעין מצברים. לא תמיד זה אפשרי, אבל עם היערכות נכונה זה אפשרי - וכדאי.

4. טוב לבקש מראש מכל אחד ממשתתפי הסדר שיכין משהו, איזה קטע מיוחד - הצגה, חידה, סיפור, משחק, פירוש יפה על ההגדה. לדוגמה, אפשר לבחור דמות אחת מההגדה ולספר את סיפור יציאת מצרים מנקודת מבטה (פרעה, כינה ממכת הכינים, אבן מהפירמידות, חרטום מצרי, ערב רב וכדומה) - נסו להחיות את הדברים כמה שיותר ולהיות יצירתיים ומפתיעים... העיקרון: ליל הסדר שייך לכ-ו-ל-ם! לא כצופים מן הצד אלא כמשתתפים פעילים.

5. "השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין" - מה ה'מְצַרִים' שלך? כל אחד יאמר דבר אחד אליו הוא קצת משועבד והיה רוצה להשתחרר ממנו בשנה הקרובה (למשל: הטלפון, העבודה, כסיסת ציפורניים, תשומת לב יתירה למה שהסביבה חושבת עלי וכדומה)... כדאי גם לבקש מהמבוגרים שבחבורה לספר על "יציאת מצרים" שלהם, ולשתף בחוויה אישית ששינתה את חייהם או נס הצלה שאירע להם. עברנו את פרעה - נעבור גם את זה.

6. מלמד שהיו ישראל מצוינים שם: פירוש המילה מצוינים - לשון ציון, סימן, נבדל - ולא מעולה. אבל זו הזדמנות נהדרת לתת לכל אחד לבחור משהו מן המסובים, ולומר לכולם במה אותו אחד מצוין, בְּמָה ייחודו ואיכותו.

7. "וּנְצַעֵק אֶל ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קִלְנוֹ" כתוב בספרים שבזמן שאומרים: "ונצעק", זו עת רצון לתפילה (ליקו"מ תורה ר"א) והרבה סיפורי ישועות יש על תפילה בעת הזאת, בצעקה פיזית או צעקה בלב. כדאי בשלב זה של ההגדה לעצור ולצעוק לקב"ה שיוציאנו מהמצרים שלנו, ברחמים.

8. במהלך הערב שלבו סבב פירגונים שבו כל אחד אומר מילה טובה לשני אנשים שסביב השולחן על החלק שלהם בהצלחת הערב (בניקיונות, בישולים, טבילת כלים, עריכת שולחן, קניות וכדומה).

9. כדאי לחלק קליות ואגוזים לקטנים, בזמננו יש גם קוביות שוקולד (פרווה) או קצפיות, ובחנויות הסטוקים יש גם מדליות או שאר תמריצים שיכולים לעזור לתת אוריה נעימה ומתגמלת, שהלילה הזה ייזכר כחוויה אמיתית.

10. כתב המשנ"ב (סי' תע"ז סק"ה בשם השל"ה) וז"ל: 'ראיתי מבני עליה שהיו מנשקים את המצות והמרור וכו', והכל לחיבוב המצוה, ואשרי מי שעובד ה' בשמחה' עכ"ל. בטח ובטח שאנחנו נדרשים להשרות אורית שמחה ונינוחות ולא צעקות ולחץ, חלילה. וזו גם מצוה שעוד תמשך ללוות אותנו כל שבעת ימי הפסח: מצות השמחה, לעשות כל השתדלות להיות שמח וטוב לב!

"כנגד ארבעה בנים דיברה תורה... והאחד שאינו יודע לשאול"

שאלה: ומה יעשו האב או הבן שאומנם יודעים לשאול - אך עדיין לא מצאו את מי לשאול?

מוגש כחומר למחשבה!

יזמי 'חלקי בקהילתי' ברחבי הארץ מייצרים לך ק.ש.ר. - קהילה, שיעורי תורה, רב מוסמך שמכיר אותך.

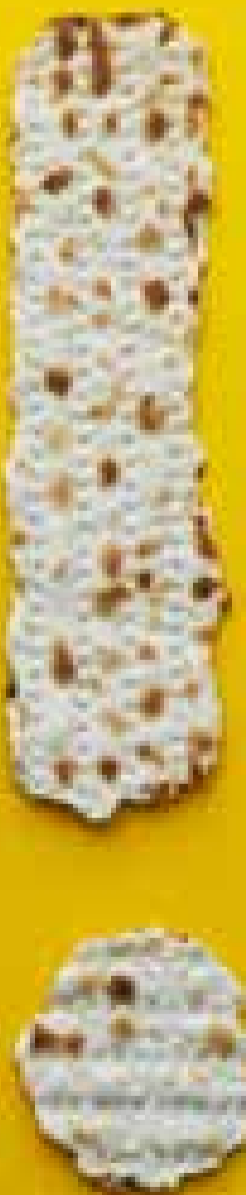

כשיש לך קהילה משלך:

יש לך מקום קבוע בבית כנסת.
יש לך חברים שנעים לפגוש אותם.
יש לך תפילה בנוסח שמדבר אליך.
יש לך 'אבות ובנים'.
יש לך לאן להביא את הילדים.
יש לך קידושא רבה עם חברים.
יש לך רב מוסמך וזמין להתייעצות.
יש לך אירועים תורניים - חברתיים.
יש לך הרצאות קבועות בחינוך ילדים.
יש לך מקום שאתה מרגיש משמעותי.

קהילת חברים תורנית העוגן של בוגר הישיבה.

מוגש כחומר למחשבה מבית יזמי 'חלקי בקהילתי'

מי לזה' אלינו!

אם יש לך כישורי מנהיגות חברתית - יוזמה ומעוף, ורצונך להיות חלק מקבוצת יזמים ארצית הפועלת להקמת קהילות חברים תורניות, שיעורי תורה ייחודיים ומיזמים חברתיים-חינוכיים עבור בוגרי ישיבות צעירים שיצאו על עמל החיים - מקומך איתנו.

קבוצת היזמים של חלקי בעמלי שמה לעצמה מטרה שלא להשאיר אף בוגר ישיבה לא מחובר, והיא תשמח לצרף אותך לשורותיה בתשלום.

helki.baamali@gmail.com

בברכה,
ארגון 'חלקי
בקהילתי

"כנגד ארבעה בניס דיברה תורה... רשע מה הוא אומר: מה העבודה הזאת לכם? ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל, כפר בעיקר..."

שאלה למדנית: האם העובדה שהוא הוציא את עצמו מהכלל, היא הסימן לכך שהרשע שלפנינו הוא כופר בעיקר, או שההבנה היא הפוכה, והסיבה שהרשע כופר בעיקר, היא בגלל(!) שהוא הוציא את עצמו מהכלל, וכשיהודי פורש מהכלל וחי לבדו - הוא יכול להתדרדר ולכפור בהכל, כי כשאין לו קהילה תורנית תומכת - הוא בסכנה...

מוגש כחומר למחשבה!

יזמי 'חלקי בקהילתי' ברחבי הארץ מייצרים לך ק.ש.ד. - קהילה, שיעורי תורה, רב מוסמך שמכיר אותך.

להרגיש מחובר!

אליך בוגר הישיבה שיצא אל עמל החיים, כמה שאלות ידידותיות, אפשר?

יש לך קהילת חברים תורנית שאתה מרגיש שייך אליה?

מרגיש לך צורך לדעת יותר כדי ש'תדע מה שתשיב'?

רוצה להצטרף לחוגי בית בנושאי השקפה?

מתחשק לך להיות מדי פעם ב'מלווה מלכה' מעניינת?

מחפש שיעור קבוע שיתאים לך?

מעוניין להצטרף ללימוד קבוצתי של הפרשה ב'ליל שישי' עם 'טועמיה'?

אתה ורעייתך מעוניינים לשמוע הרצאה מרתקת על חינוך ילדים?

יזמי חלקי בקהילתי בכל רחבי הארץ - כמוך. בשבילך. מרכז ק.ש.ד: מתי גינסברגר 052-760080 (גם בווטסאפ)